

BEZ UMĚNÍ BYCH NEUMĚLA ŽÍT

TAHLE ZÁMECKÁ PANÍ NEMÁ MODROU KREV, ZATO MIMOŘÁDNÝ CIT PRO UMĚNÍ A PODNIKATELSKÉHO DUCHA. DO MALEBNÉ JIHOČESKÉ BECHYNĚ DÍKY NICOLE STAVA, KDYSI NEJMLADŠÍ ŠÉFCE STŘEDOEVROPSKÉ POBOČKY AUKČNÍHO DOMU CHRISTIE'S, NYNÍ SPOLUOMAJITELCE TAMNÍHO PANSTVÍ, MÍŘÍ NEJEN OBDIVOVATELE RENESANČNÍHO ZÁMKU, ALE STÁLE ČASTĚJI TAKÉ MILOVNÍCI MODERNÍHO UMĚNÍ.

Blíží se konec letošní umělecké sezony na zámku Bechyně. Jste spokojená?

Opět jsme navýšili návštěvnost, která roste rok od roku. Jezdí za námi víc a víc návštěvníků nejen z Česka, ale také ze zahraničí. I zahraniční média si všimají naší práce. Jde o posun po pěti letech, co v rámci projektu Současné umění a sochařský park na zámku Bechyně pořádáme výstavy. Cítím, že jde o přelom, krok dopředu, který se zakládá na tvrdé a neustálé práci. Mám z toho ohromnou radost, protože je vidět, že lidi oslovují naše výstavy a umělecké site specific instalace. Umění vnímám jako zrcadlo společnosti. Proto od začátku, kdy jsme založili tenhle projekt, bylo pro mě zásadní a hodně důležité stanovit si každou sezonu téma, které aktuálně v daném roce společensky rezonuje. Nechci pořádat výstavy, které jsou jen dekorativní, estetická věc. Proto jsme měli téma lidská práva, když začala invaze Ruska na Ukrajinu, další ročník téma svoboda, pak přišlo téma lidskost. Letos máme téma vztaho-

vé pole – mezi lidmi, prostředími, materiály i uměleckými tradicemi. Instalace zdůrazňuje schopnost umění podněcovat reflexi, dialog a vědomí vzájemně propojeného světa, který sdílíme.

V tomto kontextu jsou asi důležité komentované prohlídky.

Ano, pořádáme je jednou týdně. Vede je můj kolega Jiří Novotný, který je vynikající řečník. Provádí nejen po galerii v sýpce, ale také parkem a letos i klasickou prohlídkovou trasou zámeckých interiérů, během níž se návštěvníci setkávají se soudobým uměním. Objekty a zásahy švýcarské multimediální umělkyně Nives Widauer se objevily v téměř každém sále. Někde jako drobný detail, jinde jako výrazný figurální objekt. Chtěli jsme vytvořit dialog mezi současným uměním a historií, proto jsme se odhodlali oslovit právě Nives, která má v tomto směru bohaté zkušenosti. Pro mě bylo důležité, aby intervence nebyla šokující, ale citlivě,

s humorem a esteticky slučitelná se zámeckým interiérem.

Jaké jsou reakce návštěvníků?

Já bych řekla půl na půl pozitivní a negativní. Pro mě jsou skoro důležitější ty negativní reakce, protože pak vzniká prostor k dialogu. Když se začnete o instalacích bavit a vysvětlovat, pak jim návštěvníci často začnou rozumět. Myslím, že přiblížení současného umění lidem je důležité.

Přemýšlíte už nad tématem pro příští rok?

V hlavě už dvě potenciální témata mám. Po konzultaci s rodinou a kurátorem dojde ke konečnému výběru jediného. Nejsem kunsthistorik, musela bych díla, která do vybraného tématu sedí, hledat roky, proto je pomoc odborníka hodně důležitá. Každoroční partnerská spolupráce s nějakou mezinárodně etablovanou galerií, aby se stala partnerem výstavy, je z několika hledisek pro obě strany výhodná, jak z prodejního, tak logistického či komunikačního. S přípravou dalšího ročníku našeho projektu začínáme v listopadu a probíhá až do května, kdy zámek otevíráme veřejnosti.

Vraťme se zpátky do roku 2021, kdy jste současné umění do zámku poprvé pozvala. Kde jste našla inspiraci?

První ročník byl vlastně náhodný. Dlouho jsem hledala nápad, jak oživit zámecký park. Během večere s mým dlouholetým kamarádem Davidem Černým jsem se ho zeptala, jestli nemá nějakou sochu, kterou bychom vystavili v parku. Souhlasil okamžitě. Řekl mi: Přijed' do ateliéru a já ti nějaké půjčím. A takhle to celé vzniklo. Došlo mi, jak je to v podstatě jednoduché, stačí jen vymyslet celkový rámec. Po první výstavní sezoně, kdy jsme návštěvníkům otevřeli sochařský park, jsem se vydala do obdobných venkov-

Musela jsem se naučit obchod. Radila jsem se s lidmi, kteří vedli velké hotely, věnovali se gastronomii. Až když jsem se dostala do plusu, mohla jsem začít dělat výstavní projekty.

NICOLE MARIE THERESE STAVA

Narodila se a vyrůstala ve Švýcarsku v rodině českých emigrantů. V sedmdesátých letech minulého století se její otec seznámil s Alfonsem Paarem, potomkem šlechtického rodu, kterému bechyňské panství před poválečným znárodněním patřilo. Po sametové revoluci otec získal společně s Alfonsem Paarem v rámci restitucí Bechyni zpět. Majetek byl vložen do společné firmy, z níž byl Alfons Paar postupně vyplácen, až byl zámek a celé panství o rozloze pět tisíc hektarů vlastnictvím rodiny Stavů. Nicole začala s rodiči a dvěma staršími sestrami žít v Bechyni, když jí bylo čtrnáct. Dokončila tam osmou a devátou třídu a nastoupila na tamní střední keramickou školu.

Její studia pokračovala na Anglo-americké univerzitě v Praze v oboru politologie a sociální vědy.

Ve třinácti usadila do křesla šéfa pražské kanceláře aukčního domu Christie's. Nakonec z Londýna řídila celý region střední a východní Evropy a současně studovala na King's College obor kulturní a kreativní průmysl. Po několika letech aukční dům opustila, aby si v roce 2009 otevřela vlastní konzultační praxi. Nejen v Česku je považována za uznávanou a vyhledávanou konzultantku na trhu s uměním. Vedle toho pečuje o rodinné sbírky starých mistrů, moderního a současného umění. Je spolumajitelkou panství Bechyně. S rodinou žije střídavě ve Švýcarsku a jihočeské Bechyni. „Snažím se, aby se moje děti každý půlrok dostaly na pár týdnů do Švýcarska, kam chodí do školy. Chci, aby poznaly mentalitu mé rodné země, ale také další jazyky a kultury,“ říká.

ských lokací v jižní Francii, Itálii, Švýcarsku či Německu, kde už podobné umělecké privátní fundace dávno existují, abych se dozvěděla, jak fungují. Udělat produkčně výstavní akci není tak složité, ale nalákat lidi, aby se přijeli podívat do menšího města, jako je Bechyně, už je náročnější. Občas jsem se i radila s majiteli různých jiných historických objektů, jak to dělat, abychom návštěvníky přiměli vycestovat z velkých měst na venkov. →

ZÁMEK BECHYNĚ

Zámek, ležící nad soutokem Lužnice a Smutné, patří mezi nejkrásnější historická sídla v Česku. Původně gotický hrad z roku 1269 nechal postavit Přemysl Otakar II., renesanční podobu mu pak dal Petr Vok z Rožmberka v 16. století. Zámek zaujme nádvořím s freskami, stromovým sálem s pískovcovým pilířem od Bartoloměje Beránka a také největší evropskou sbírkou barokních dětských portrétů. Významnou roli v jeho dějinách sehrál rod Paarů, který sídlo vlastnil 233 let, zbořil předhradí a založil anglický park. Po znárodnění sloužil zámek jako ubytovna Akademie věd. V roce 1992 ho v restituci získala rodina Stava, která provedla rozsáhlou rekonstrukci. Obnovy se dočkal Vokův sál s úchvatným kazetovým stropem, fresky z období Rožmberků a Šternberků i zámecká jízdárna a park. Veřejnosti se brány zámku otevřely v roce 1998. Kdo dnes opouští zámek Bechyně, odnáší si mnohem víc než jen dojmy z nádherné renesanční stavby. Bechyně vypráví příběh kontinuity a nových začátků, rodiny, která po desetiletích emigrace znovu našla své kořeny, a pozoruhodné myšlenky, že historický zámek může zůstat živým místem pouze tehdy, pokud se dokáže stále znovu proměňovat. Mezi staletými freskami, současným uměním a jihočeskými lesy se právě toto podařilo.

Jako hlavní výstavní prostor slouží pozdně gotická sýpka s několika podlažímí. Museli jste provádět nějaké stavební úpravy?

Sýpka, která nyní funguje jako naše zámecká galerie, slouží umění už od roku 1998. Bylo tam otevřeno muzeum sochaře a malíře Vladimíra Preclíka, protože spravujeme část jeho pozůstalosti. Když začala klesat návštěvnost, rozhodli jsme se expozici přesunout do jiných prostor a sýpku oživit novým programem. V roce 2022 jsme tam poprvé instalovali rozsáhlý mezinárodní projekt s názvem Together, na kterém výtvarník Jiří Kovanda spolupracoval s bulharským umělcem Nedkem Solakovem. Oslovili jsme ho skrze Galleria Continua, která ho zastupuje.

Přemýšlíte o dalších místech, která by v rámci zámeckého areálu mohla sloužit umění?

Máme ještě jednu velkou budovu, kde sídlila Alšova jihočeská galerie, bývalý zámecký pivovar, přes tři tisíce čtverečních metrů. Je to nádherná budova s velikánskými sály, každý má úplně jinou atmosféru. Jeden je čedičový, druhý terracotový, třetí dřevěný a tak dál. Část předěláváme právě pro výstavu věnovanou dílům pana profesora Preclíka, další prostory jsou pořád nevyužité. Čekáme na správnou inspiraci či nového

nájemníka. Nemusí to nutně být umělecká oblast. Bylo by to ideální místo pro nějaké výrobny, dílny či archiv.

Jste expertka na obchod s uměním na mezinárodním uměleckém trhu. Co všechno jste se ale musela naučit, když jste převzala péči o bechyňské panství?

Panství spravujeme se sestrou Silvií. Odpovědnosti jsme si rozdělily podle našich zájmů, kompetencí a vzdělání. Silvia se stará o lesnictví, dřevařství a myslivost, což tvoří hlavní pilíř činnosti naší firmy. K tomu se přidává hotelnictví a turismus, které mám na starost já. Zahrnuje to ubytování – od hotelů po glampingové stany, golfové hřiště a několik prostor, kde pořádáme firemní akce, svatby. Když jsem přebírala zámek a panství, všechny oblasti byly v minusu. Musela jsem se naučit obchod, radila jsem se s lidmi, kteří vedli velké hotely, věnovali se gastronomii. Až když jsem se dostala do plusu, mohla jsem začít dělat výstavní projekty. Protože jsem jako jediná z rodiny pracovala v odvětví umění, starám se také o rozsáhlé umělecké sbírky naší rodiny jak v Bechyni, tak ve Švýcarsku.

Výstavní projekty musíte dotovat?

Zatím ano, ale mým cílem je, aby byly samo-

nosné. Proto všechny věci, které vystavujeme, jsou na prodej. Mám dohodu jak s galeriemi, tak s umělci, že si nějaké procento z případného prodeje mohou nechat. Aktivně oslovuji sběratele a instituce, které mají jedinečnou možnost si v Bechyni koupit věci do svých sbírek. Nemusí chodit za umělci, u nás jejich díla uvidí krásně nainstalovaná. A zároveň dostávají buď stejnou cenu jako v galerii, nebo dokonce nižší. V posledních ročnících se již úspěšně podařilo umístit díla do důležitých privátních sbírek i do českých institucí, provozující péči o vlastní sběratelský fond.

Jak pečujete o rozsáhlé umělecké sbírky vaší rodiny?

Část sbírek, například nábytek, je k vidění na turistické trase zámku, některá díla jsou k vidění na našich a cizích výstavách jako půjčky, část sbírek ale ještě nikdy nebyla na veřejnosti prezentována. Sbírkou obrazů, zahrnující díla starých mistrů i moderny, včetně jmen jako je Picasso, Míro, Le Corbusier nebo Klee, budoval můj otec po desetiletí. Před několika lety jsme řekli, že Stava Family Collection uzavíráme. Nevyklučuji, že se něco přikoupí, ale pomyslně jsme ji uzavřeli. Poslední tři roky jsem trávila tím, že jsem nechala všechna díla

nafotit a ve spolupráci s jedním nakladatelstvím ve Florenci jsme vydali katalog. Je to krásná a obsáhlá kniha, která ukazuje každý obraz z naší rodinné sbírky. Přemýšlela jsem, jak sbírku spojit s letošním ročníkem našeho projektu. Všem vystavujícím umělcům jsem proto poslala katalog Stava Family Collection. Mohli si tam vybrat buď konkrétní dílo, nebo umělce a napsat, čím je inspiroval. Jejich odpovědi si mohli lidé přečíst na stěnách v přízemí sýpky. Ještě dodávám, že společně se sestrou sbíráme současné umění spojující téma les a příroda a naše kolekce se rozrůstá.

Jaký obraz byste chtěla mít doma, ve svém pokoji?

Těch je tolik! To by ten pokoj musel být velikánský. S rodiči jsme už jako děti chodili do galerií. Bylo pak pro mě přirozené věnovat se umění i profesionálně. Hodně chodím po výstavách, žiju tím, baví mě to. Bez umění bych neuměla být. Když to vztáhnou jenom na naši sbírku, můj absolutní favorit, který ve mně nesmírně rezonuje už léta letoucí, by byl obraz Karla Appela Desert View. Nyní visí u mé sestry, kde krásně vyniká. První obraz, který mě hluboce zasáhl, když mi bylo čtrnáct nebo patnáct let, byla Amorfa. Dvoubarevná fuga, jejímž autorem je František Kupka. Viděla jsem ji na výstavě v pražském Veletržním paláci. •

